

Yabancılaşma - Müşterekleşme Diyalektiği Üzerinden Devrimi Yeniden Düşünmek

Ali Yalçın Göymen

Ekolojik olarak mahvolmanın eşiğindeki; ırkçılığın, ayrımcılığın, her türlü şiddetin arttığı ve buna tarihte eşi benzeri görülmemiş bir servet eşitsizliğinin eşlik ettiği bir dünyada yaşıyoruz. Bir çoğumuzun kabul edeceği – ancak bu durumdan en çok sorumlu olanların inkar edecekleri - gibi, dünyanın bu patlamaya hazır ahvali bizlerin eseri. İnsanın zihinsel ve fiziksel açıdan nesneleştirici kapasitesinin oldukça uzun bir zaman boyunca belirli bir minvalde kullanılışının sonucu. Söz konusu katastروفik sonuçları doğuran minval, insanların bir tür olarak önlerinde buldukları sorunları tarihsel olarak çözüme biçimleri tarafından ortaya çıkarılmıştır. İnsanların kendi yaratmadıkları sorunlara – doğanın sonluluğuna ve insan ihtiyaçlarının ancak toplumsal biçimde karşılanabilir oluşuna – karşı geliştirdikleri tahakkümcü çözümlere dayanmaktadır. İşin aslı bu “çözümler” sorunları gidermekten çok sorunun bunu dile getirme ve dönüştürme araçları ellerinden alınmış kesimlere ihraç edilmesinden başka bir şey değildir. İnsanın nesneleştirici kapasitesinin, insanların kendi aralarında ve doğayla yaratmış oldukları çelişkiler/ikilikler dolayısıyla, belirli asalak nitelikli azınlıklar tarafından çoğunluğun ve doğanın şeyleştirilmesi biçiminde uygulanmasına dayanır.

Daha net bir biçimde ifade etmek gerekirse; mevcut ahvalimizin kökeninde tarihsel olarak insanın kendisini yıkıcı bir biçimde doğanın merkezine yerleştirmesi ve de kendisini tür olarak eşit olmayan toplumsal ve cinsiyet karakterli üreticiler biçiminde yeniden üretmesi yatmaktadır. İnsanların topluluk biçiminde kendilerinin üretmiş oldukları söz konusu dinamizm, bünyesinde toplumsal sınıflar, insan ile doğa ve kadın ile erkek arasındaki çelişkileri barındırır. Bu çelişkiler ayrı ayrı ortaya çıkmış; mantıksal olarak birbirine ihtiyaç duymadan var olabilecek ve de her biri insani özgürlüğü ortadan kaldırma potansiyeline sahip çelişkilerdir. Bununla birlikte, tarih boyunca aralarında kurulan içsel ilişkiler nedeniyle bu çelişkiler birbirlerini karşılıklı olarak üreten bir örüntü ortaya çıkarırlar. Sınıfsal çelişkinin, özellikle kapitalist üretim tarzının küresel çaptaki yayılması sonucunda almış olduğu biçimin etkisiyle birbirlerinin önkoşulu ve sonucu halini almışlardır. Ne diğerleri sabit kalarak içlerinden birisinin aşılabileceğini ne de herhangi biri ya da ikisi ortadan kalktığında üçüncünün de kendiliğinden ortadan kalkacağını düşünmek doğru olmayacaktır.

Bu çelişkilerin oluşturdukları sarmal yapıyı/bütünlüğü anlamanın en kolay yolu, kökenlerindeki yabancılaşma biçimlerini – toplumsal yaşam üzerindeki somut etkilerini ele almak olacaktır. Yabancılaşma fenomeni, tarihin belirli aşamasında, burada incelediğimiz çelişkileri üreten ayrışmaların ve bunun sonucunda ortaya çıkan belirli iktidarların ve sömürü biçimlerinin toplumsal ilişkilerin geneline yaymalarıyla meydana gelen ikili bir süreçtir. Bu süreç bir yandan insanları doğadan ve birbirlerinden koparır, aralarındaki ilişkileri tahakküm ilişkilerine dönüştürür. Bireyi öz gücünden ve bunu biçimlendiren ya da gerçekleştirme fırsatı sunan ilişkilerden koparır. Ancak bunu

yaparken diğerk bir yandan da toplum üzerinde türdeşleştirici – düzleyici bir etkisi vardır. Sahte kurgular üzerinden, “ortak kimlik”ler yaratarak potansiyellerinden ayrıştırdığı insanları kendi mantığı ve ihtiyaçları çerçevesinde özneler olarak kurar. Bu kurulumu destekleyen bilinç biçimleri – ideolojiler üretir. Söz konusu kurulum süreci içerisinde bireylerin potansiyellerini din, devlet ya da sermaye gibi kendilerine yabancı güçlerin gelişim mantığı çerçevesinde aktive ederek tahakküm altına alır. Tahakküm ilişkilerinin tarafları arasındaki mücadelenin diğerk bir deyişle siyasetin somut durumuna göre şekillenir.

Yabancılaşmayı insanların potansiyelleriyle – sahip oldukları ilişki kurabilme kapasiteleri ile – mevcut toplumsal ilişkiler içinde kurmak zorunda bırakıldıkları somut ilişkiler arasındaki yarık olarak tanımlayabiliriz. Bu anlamda, insanların doğadan ve diğerk insanlardan dışlaştırılarak, kendi potansiyellerinden koparılması biçiminde de anlaşılabilir. İnsanın potansiyelini oluşturan doğa ile ve başkaları ile geliştirebileceği özgür ilişkiler çerçevesinde kendisini kurma gücünden koparılması ile söz konusu olur. Bu, yabancılaşmanın yıkıcı olarak adlandırabileceğimiz yönüdür. Kendisi olmaktan çıkıp; kendi iradesi dışında gelişen, yabancı olduğu bir ilişkinin yeniden üretiminin dışlisi rolünü almaya müsait kılınır.

Yabancılaşmanın söz konusu olumsuz boyutuna eşgüdümlü olarak kurucu olarak adlandırabileceğimiz boyut eşlik eder. Bu boyut insanların kendi güç ve ihtiyaçlarının kendilerine yabancı olan şeylerin ihtiyaçları – mantıkları doğrultusunda seferber edilerek kendileri üzerinde kurulan tahakkümün yaratıcı/aktif unsurları haline gelmelerini sağlar. Doğa karşısında modern anlamıyla insan, toplumsal ilişkiler içerisinde burjuva ya da işçi, özel alan olarak adlandırılan toplumsal uzamda kadın ya da erkek özneler olarak üretildikleri süreç işte budur. İnsanların iktisadi, siyasi, psikolojik ve zihinsel anlamda kendilerinden ayrıştırılmış birer özne haline geldikleri ve bu merkezlesizleşme içinde depresif vs. bir fail özne olarak kuruldukları uğrak işte budur. Bu öznenin varlığı toplumsal çelişkilerin varlığı, onu yeniden üretecek ilişkilerin devamı anlamını taşır. Her iki uğrak birlikte düşünüldüğünde, yabancılaşma insan varoluşunu sürekli dağılan ve yeniden kurulan ve bu süreç içinde daimi bir alabora olma durumuna çeviren bir ilişki kurma biçimi olarak karşımıza çıkar.

Türsel, patriarkal ve sınıfsal yabancılaşma biçimlerinin somut durumunu temel çelişkilerin içinde bulunduğumuz çağdaki ve bu çağın ayırt edici özelliği olan küresel kapitalizm bünyesindeki varoluş biçimlerini kısaca kavramaya çalışalım. Daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi, sınıfsal yabancılaşmanın tarihsel gelişimi nedeniyle; bu yabancılaşma türlerinden herhangi biri diğerk ikisinin varlığının doğrudan ya da dolaylı olarak devamını sağlamaktadır. Üstelik bunlardan herhangi biri diğerk ikisi ortadan kaldırılmadığı sürece varlığını sürdürebilecek niteliktedir. Başka türlü ifade edecek olursak; doğa ile emek-gücü arasındaki metabolik ilişkiyi değer üretme ilişkisine dönüştürüp, el konulan artı-değerin birikimi biçiminde kendini yeniden üreten kapitalizm bu üretim sürecinin iki

bileşenin yeniden üretimini kendi varoluşunun olmazsa olmazı olarak değerlendirmektedir. Kapitalist sınıflar tüm iktisadi, siyasi ve ideolojik güçlerini sınıfsal tahakkümü olduğu kadar üretimin önkoşulu olan doğanın ve emek-gücünün yeniden üretimini kendi suretinde ya da kendi ihtiyacı olan biçimde gerçekleşmesi amacıyla seferber etmektedir. Dolayısıyla temel çelişkileri yaratan yabancılaşma türleri birbirlerinin önkoşulu ve sonucu biçiminde varolmakta, insanların benliklerinin parçalanma eksenlerini hep birlikte çoğaltmaktadırlar. Bu nedenle, kapitalist üretim tarzının gelişiminin bu üç çelişki biçimini tarihte benzeri görülmemiş biçimde birbirine entegre etmiş olduğunu görmekteyiz. Bunun anlamı söz konusu çelişkilerin ve somut insanların bunları deneyimleyiş biçimlerinin özgünlüğünü yitirdiği ve tek bir basit çelişkiye evrildiği değildir. Zira sınıfsal çelişki ortadan kalktığında diğer ikisi kendiliğinden ortadan kalkmaz. Zaten diğer iki çelişkiyi ortadan kaldırmadan sınıfsal çelişkinin ortadan kaldırılabilmesi ancak kısıtlı, formel açıdan mümkün olabilir. Söz konusu tarihsel olarak ortaya çıkan entegrasyonun, sınıfsal çelişkinin diğer iki çelişkiyi karşılıklı olarak kendi önkoşulu ve de sonucu haline getirerek var olmasıdır. Tarihin farklı anlarında insan eliyle üretilen çelişkiler bu biçimde simbiyotik bir ilişki içerisinde var olmaktadır.

Tıpkı yabancılaşma gibi bunun aşılması anlamına gelen devrim de iki yönlü bir süreçtir. Devrim, öncelikle yukarıda ele aldığımız iç içe geçmiş, birbirinden tarihsel köken açısından ayrı ancak mevcut halleriyle birbirlerini yeniden üretmeye programlanmış çelişkilerin ve de bunları yaratan yabancılaşma biçimlerinin aşılmasıdır. Sınıfsal çelişkinin ve tarihsel olarak bu çelişkinin önkoşulu ve sonucu haline gelmiş olan ekolojik çelişki ve cinsiyet çelişkilerinin topyekün ortadan kaldırılmasıdır. Ancak bu mutlak bir yıkım anlamına gelmez. İnsanların, içlerinden herhangi birinin ya da bir kaçının üretim gereçleri vs. üzerinde mülkiyet sahibi olmadığı ve herkesin yeteneğine göre üretip ihtiyacına göre tükettiği bir dünya; cinsiyetler arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırıldığı, kadınların uğradıkları sistematik sömürünün ve onlara üzerinde uygulanan iktidar biçimlerinin kendi özgüçlerinin gelişimi yönünde bertaraf edilip, erkeklerin de daha önce sokulmuş oldukları kalıplar dışında davranabildikleri bir dünya; insanın bir tür olarak ekosistem içindeki yıkıcı ve egemen konumunu, doğanın ihtiyaçları ve kendi gelişiminin gereklilikleri doğrultusunda terk ettiği bir dünya sadece var olanın yıkımı ile elde edilemez.

Bu nedenle yarını bugünden kuran bir süreklilik – kopuş diyalektiği devrimin motoru olarak kurulmak zorundadır. Dünyanın mevcut durumu, tüm bu çelişkiler, yabancılaşma halleri ve tahakküm biçimleri insan doğasına dışarıdan giydirilmiş bir deli gömleğinin eseri değildir. İnsanın nesneleştirici kapasitesinin belirli bir yönde evril(til)mesinin sonucudur. Bu yönelime son vermek ancak insanların kendi edimleri sayesinde mümkün olabileceği gibi aynı zamanda yine insanların kendi faaliyetleri aracılığıyla özgür ve ortak bir varoluş hali içinde kendilerine yeni bir yön belirlemeleri ile gerçekleşebilir. Fetişleştirilmiş, kendilerinden dışlaştırılmış olan tüm güçlerini ve de bunların somut

ürünlerini tekrar kendi ortak gelişimlerinin araçları haline getirmeleriyle mümkün olur. Devrimin politik yönünü varolan politik yapıları yıkmak olduğu kadar işte bu sosyal inşayı gerçekleştirmek meydana getirir.

Söz konusu devrimci politika insani gelişimini doğanın dengesi ile uyumlu kılan, kadın ile erkek arasındaki eşitsizliği ortadan kaldıran türden bir sınıf mücadelesi biçiminde gerçekleştirilebilir. Sınıfın tüm katmanlarıyla kendisini devrimci hedef yönünde inşa etmesi ve devrim yoluyla kendisi de dahil tüm toplumsal sınıfları ve bunların taşıyıcısı – üreticisi oldukları iktidar ve sömürü biçimlerini ortadan kaldırması biçiminde mümkün olabilir. Devrimi kopuş/süreklilik diyalektiği çerçevesinde değerlendirmemizi mümkün kılan da budur; üretici sınıfın kendisini devrimci bir özne olarak kurması ile tüm sınıfları ortadan kaldırmasına - ki bu başlı başına hem bir sürekliliği hem de bir kopuşu ifade eder -, bugüne kadar insanın maddi ve zihinsel güçlerinin tek yönlü bir biçimde gelişmesini sağlayan mevcut iktidar ve sömürü mekanizmalarını ortadan kaldıran ve bu güçlerin çok yönlü gelişimini hayata geçiren yeni bir yaşamın kurulması eşlik eder. İşçi sınıfının kendisini devrimci bir özne olarak burjuvazi ve diğer mülk sahibi sınıflarla mücadele içinde kurması hem mevcut dünyanın sona erişinin hem de insani gelişiminin nitel açıdan yeniden tanımlanışının anahtarıdır. Bu süreç basitçe bir kendini gerçekleştirme, kendisi ile özdeşleşme biçimindeki hegelmci öznellik mantığını değil, müşterek yaşam idealinin sınıflı toplumun ürettiği öznelerin taşıdığı sınırlılığın ötesinde olduğunun farkına varma ve sınıflı topluma ait yapıların ve öznelerin - politik-ontolojik bütünü - yıkımına ilişkin bir inşa sürecini imgeler.

Kısaca toparlayacak olursak devrim, yabancılaşmanın ve yabancılaşma biçimlerinin ortaya çıkardığı – bunlardan ayrı düşünülemeyecek olan – tahakküm mekanizmalarının, iktidarların ve sömürü kalıplarının yeniden üretimini kesip atan politik bir iradi müdahaledir. Bu anlamıyla bir kopuşu dile getirir. Ve de özgür bir dünyanın kuruluşu için zorunluluk arz eder; yabancılaşma ve tahakküm sarmalından çıkmanın tek mümkün yoludur çünkü. Ayrıca devrim sınıflı toplum olgusunu, cinsiyet eşitsizliğini ve doğanın tahribatını eşitlik, özgürlük ve barış ekseninde çözmek; yeni değerler ve yeni var olma biçimleri inşa etmek anlamını taşır. Bu yüzden devrim, bizim devrimimizi toplumsal, ekolojist ve cinsel devrimdir. Üretenlerin cinsiyet farkı gözetmeksizin emek-gücünü ve toplumun maddi üretimini doğa ile uyumlu bir biçimde inşa ettikleri; üretim alanındaki ortaklaşmanın siyasal ve düşünsel alandaki özgürleşme ile bütünleştiği yeni bir öznelliği ve de etik ve estetik bir yaşamın inşasıdır. İnsanın üretim ve siyaset açısından olduğu kadar duygusal ve cinsel anlamda özgürleşmesi, hayal gücünün ve potansiyelinin gerçekleştirilmesidir.

Devrimin; sınıfsal, ekolojik ve cinsel devrim olarak tanımlamamın nedeni onu her üç yabancılaşma türünü de aşmaya yönelik bir hareket olarak değerlendirmemden kaynaklanıyor. Aralarındaki tarihsel ilişkiyi değerlendirmekle birlikte herhangi birinin çözümünün diğerini kendiliğinden aşma anlamına gelmediğini belirtmek amacını taşıyor. Devrimi belirli stratejik

gereklerin yerine getirilip devlet aygıtının ele geçirildiği anda tüm toplumsal çelişkilerin çözüleceği aşama olarak görmüyorum. Devrimi çelişkilerin kendiliğinden çözülürdüğü sihirli bir an olarak değil de, çelişkilerin bugünden başlayarak çözülmeye yöneldiği bir kopuş/süreklilik biçimi olarak değerlendiriyorum. Çelişkilerin etrafından dolaşan soyut bir nihai an olarak değil, bu çelişkilerin içinden geçen, bu çelişkilerle temas ederek onları özgürleşmenin, eşitliğin ve barışın gerçekleştirilmesinin nesnesi haline getiren bir hareket olarak algılıyorum. Yarını, özgür ve ortak bir dünyayı, bugünün çelişkilerini şu andan itibaren kurduğumuz hareket ile çözdüğümüz bir süreç olarak tanımlıyoruz. Bu hareket elbette bir kopuşu gerektirmektedir – ki bunu devrimin zorunluluğu olarak görüyorum – ancak yarını kurmak, bugünden başlayarak özgürleşme ve müşterekleşme – dünyayı dönüştürmenin sürekliliği – anlamını da taşımaktadır. Bu nedenle ne sihirli bir nihai an ne de üç ayrı aşama ya da üç ayrı devrim olarak kavramıyorum. Ayrı yabancılaşma biçimlerinin üçünün de ortak bir biçimde aşılmasıyla ancak mümkün olabilen bir özgürleşme ve müşterekleşme hareketi olarak tanımlıyorum.

Bir an için durup, yarın sabah başka bir dünyaya uyanmış olduğunuzu varsayın. Yaşamayı seçmiş olduğunuz bir kentte, mülkiyeti kimseye ait olmayan ancak kullanımı ve biçimlendirilişi üzerinde söz sahibi olduğunuz yaşam alanınızdan ayrılarak güne başlayacaksınız. Günlük planınızın da büyük bir bölümü hazır. İhtiyaçlar gereğince belirlenen bir süre boyunca temizlik, denetim ve bakım gibi kimseye cazip gelmeyen ortak işlerden o gün hangisini nerede yapacağınız belli. Sonrasında da yaşamınızı sürdürmek için kendi seçmiş olduğunuz asıl meşgalenize, üretim, bilim ya da sanat dallarından birine ayıracağınız süre de sizin talepleriniz doğrultusunda programlanmış. Öğlen yemeğinizi favori yemekhanenizde yiyeceksiniz, akşama ise nasılsa tüm restoranlar kapasiteleri doğrultusunda sizi ağırlamaktan memnun olacaklar. Aradaki ya da sonraki vaktinizi nasıl geçireceğinizi düşünüyorsunuz. Okyanus bilimi ve pisliklerden arındırılması üzerine eğitime mi katılacaksınız? Müzik resitaline mi? Üyesi olduğunuz yerel spor kolektifinin antrenman programını mı inceleseniz, yoksa doğa yürüyüşü mü ayarlasanız? Tabii eğer ona da uyuyorsa sevgilinle geçireceğiniz başbaşa bir gece mi organize etseniz? Karar vermek güç değil mi? Tüm gününüzü dostlarınızın arasında ve de tüm bunları herhangi bir ya da mübadele işlemi içine girmeden, kendi seçiminizi yaparken bir başkasının imkan ya da olanaklarını elinden almadan nasıl yapılabilir hale geldiğinizi tahayyül etmek daha da zor olsa gerek.

Gerçekten de sürmekte olduğumuz yaşamlardan böylesi bir dünyaya çıkan bir yol var mı? İktisadi ve politik adaletsizliklerin yerini maddi ve tinsel özgürleşmenin, yaratıcılığın ve dayanışmanın aldığı bir dünya mümkün mü? Evet mümkün hatta gerekli. Öyleyse önümüzde beliren soru bunu nasıl gerçekleştireceğimiz oluyor. İçinde bulunduğumuz hayatlardan kopuşu sağlayan ancak diğer yandan da bugünün dünyasından diğerine geçişi ören somut köprü görevini üstlenen devrimi nasıl

gerçekleştireceğiz? Bu tür bir devrim hakkındaki tartışmayı; yabancılaşmanın aşılmasına bağlı olarak kurulan ortak bir dünya ifadesinin içeriğini somutlaştırarak tamamlayacağım. Böylece devrimin ne olduğu sorusunun nasıl yapılacağı sorusuyla ayrılmaz bir bütün olduğunu vurgulayarak yanıtlama fırsatım olacak. Bu ortak soruları müşterek kavramını inceleyerek yanıtlamaya çalışacağım.¹

Devrimin doğurmaya çalıştığı dünyanın - komünist idealin tüm veçheleriyle gerçekleşmiş olduğu dünyanın - özü ve bugünkü dünyanın içinde bulunduğu haliyle nüvesi, ortak olan diğer adıyla müşterektir. Müşterek kavramını yabancılaşmanın aşılmasının yöntemi ve anlamı olarak; devrimin kurucu biçimi ve içeriği olarak ele alacağım. Müşterek, insanın yaşamını farklı alanlara dağılan, soyutlaştırılan, şeyleştirilen ve de kimliksizleştirilen kısaca yabancılaşan biçimiyle değil de üretim ile yönetim, duygusal ile ussal davranış, doğa ile toplum, kadınlık ile erkeklik rolleri gibi ayrımlar olmadan diğerleri ile karşılıklı kurucu/dayanışmacı ilişkiler içinde kendisini gerçekleştirdiği ilişki kurma ve yaşam biçimidir. Yaşamın üretiminin ve kendisinin bir bütün olarak tüm sorumlulukları ve imkanlarıyla paylaşıldığı bir dünya kurma potansiyelini taşır. Bu potansiyelin müşterekleştirme/müşterekleşme hareketi içinde gerçekliğe dönüştürülmesi bugünü yarına ilişkin komünist projeksiyon çerçevesinde dönüştürme ve yarını bugünden kurma anlamına gelir.

Söz konusu çifte hareketi doğuran şey, müşterek siyasal hareketin örgütlenme ve özneleşme süreçleri ile iktisadi, siyasi ve zihinsel inşa sürecini eşzamanlı olarak bünyesinde barındırmasıdır. Müşterek hem siyasal, etik-politik ve ideolojik mücadele içinde ortaya çıkan örgütlenme ve siyasal özneleşme sürecini, yani mücadele ve dönüştürme uğraşını hem de dayanışmacı ve eşitlikçi müşterekleştirme sürecini yani kurucu momenti barındırır. Bu nedenle inşa süreci ile inşa edilen – özgür ve ortak bir yaşamın – arasında tarihsel, somut ve içsel bir bağ kurar. Aynı anda hem bir tür başkalaşma hem de kendini gerçekleştirmeyi gündeme getirir. Burada söz konusu olan şey sürecin mutlaklaştırıldığı revizyonist bir siyaset mantığı değildir. Tam tersine ekolojist, cinsiyet eşitliğini kuran sınıfsal bir mücadelenin örgütlenme ve kendini mevcut düzenin dışına taşıma sürecinin eşzamanlılığına dikkat çekmek istenmektedir. Bu eşzamanlılık, özgür ve ortak bir dünyanın mevcut toplumsal ilişkiler çerçevesindeki imkansızlığını ve de aynı zamanda bu tür bir dünya kurmaya yönelik devrimci hareketin zorunluluğunu ve potansiyelini ortaya koyar. Tam da maddi açıdan mümkün kıldığı dünyanın imkansızlığını amentü haline getiren kapitalizmin ve onunla simbiyotik

¹ Müşterek kavramı bugün sosyal bilimler literatüründe ve sol siyaset çevrelerinde otonomi kavramı ile birlikte ele alınıyor. Ben burada farklı bir potansiyel görüyor ve konuyu daha geniş bir perspektiften, sosyal gerçekliğimizin bütününe ilişkin bir dönüşüm perspektifinden ele alıyorum. Herhangi bir karışıklığı önlemek için burada kavram ile bu kavramdan türetilen farklı kavramlar arasındaki ilişkiyi önceden ele almakta fayda var. Müşterek kavramı yabancılaşmanın aşıldığı türden bir yaşam biçimini olduğu kadar, ilişkiselliği, kurulan karşılıklı ilişkilerin bireylerin kendi güç ve ihtiyaçları doğrultusunda kendilerini gerçekleştirdiği tarzda bir özneliği inşa eder niteliğini ve bu ilişkiler üzerine kurulan değerlerin çoğulluğunu ifade eder. Müşterekler kavramı ortaklaşmacı ilişkileri kuran kişilerin, ilişkilerin nesnesi konumundaki şeylerin ve ilişkilerin kurulduğu mekanın bütünlüğünü dile getirir. Müşterekleştirme/müşterekleşme ise mevcut nesne/öznelere ya da yenilerinin ortak yeni ilişkiler içine dahil edilerek dönüşümlerini ve/veya sıfırdan oluşumlarını anlatıyor.

ilişki içindeki tahakküm biçimlerinin ortadan kaldırılması ve imkansız denilen dünyayı mümkün ve hatta tek çare olarak realize etmeyi amaçlar. Bu nedenle böyle bir dünyaya açılan kapı olarak devrimin hem zorunluluk hem de özgürleşme anlamını taşıdığını teyit eder.

Müşterek varoluşun kurulduğu mekanlar olarak müşterekler özgür bir dünyayı yakınsamayı ve ön-deneyimlemeyi sağlarlar. Mevcut gerçeklik ile yakınsanan/ön-deneyimlenen dünya arasındaki yarığı aşmayı sağlayacak politik hareket olarak devrimin zorunluluğunu açığa çıkarırlar. Müşterekler bugünün sahip olduğu potansiyelin politik olarak kendini özneleştirerek belirli (ortaklaşmacı) bir yönde realize edildiği ortamlardır. Bu bir yandan mevcut iktidar ve sömürü mekanizmalarından özgürleşmeyi – bizleri şeylerştiren, işçi, kadın vs. olarak kuran iktidarları yıkma zorunluluğunu – getirir, diğer yandan da müşterek ideal doğrultusunda sahip olduğumuz potansiyeli gerçekleştirmek anlamını taşır. Bir yandan mevcut ilişkiler içindeki konumumuzun bilincine varmaya ve bundan hareketle kendimizi politik özneler olarak kurmamıza diğer yandan da mevcut ilişkilerin nesneleştirdiği insan potansiyelini, tarihsel birikimini kendi sahip olduğumuz konum ve kimlikler de dahil olmak üzere aşmamıza olanak sağlar. Potansiyel sözcüğüne vurgu yapmam, müşterekleri bir tür tarih ötesi belirleme yeteneğine sahip töz olarak görmemden ya da önceden verili bir senaryonun gereklerini yerine getirilme mantığını yansıttığını düşünmemden kaynaklanmıyor. Tam tersine insanın doğal – toplumsal bir varlık olarak türsel güç ve ihtiyaçlarını tarihsel açıdan şu ana kadar gerçekleştirmiş olduğu biçimiyle iradi olarak belirli bir yönde realize etme iradesine gönderme yapıyor. Söz konusu olan önceden var olanın kendi etkinliği sonucu tamamlanması değil, insanların kendi özgür iradeleriyle mevcut güç ve ihtiyaç kapasitelerini dayanışmacı – müşterek bir dünya yönünde harekete geçirmeleridir.

Bu nedenle müşterekleştirme/müşterekleşme süreci tarihsiz bir süreç olamaz. Mevcut güç ve ihtiyaç birikimi üzerine, bu birikimi tek yönlü ve yabancılaştırıcı bir biçimde kullanan çelişkileri aşacak şekilde gerçekleşir. Yarına ilişkin müşterek projeksiyonumuz biçiminde kendimizi ve içinde bulunduğumuz ilişkiler ağını dönüştürmemizi zorunlu kılarken, yarını bugünden, bugünün çelişkileri içinden geçerek kurmamızı mümkün kılıyor. Bu kurulum süreci içinde biçim yani müşterekleşme/müşterekleştirme aynı zamanda öz ile yani kurmak istediğimiz müşterek dünya ile içkin bir belirleme içine giriyor. İnsanların özgür bir biçimde bir araya gelerek kurdukları müşterek ilişkiler; kentsel ya da kırsal mekanlarda kurulan kooperatifler, dayanışma evleri vs. ve bunlar etrafında geliştirdikleri yönetim biçimleri, özgürce yeşeren bilimsel düşünce ve tinsel faaliyetler bir bütün olarak mevcut iktidarlara ve sömürü mekanizmalarını kaldırmaya yönelik toplumsal hareketlere dönüştükçe tarihin tekerleri yeni ve özgür bir dünyaya doğru yol almaya başlar. Bunu mümkün kılan şey insanların yabancılaşmış ilişkilerden sıyrıldıkları ölçüde özgür bir biçimde geliştirdikleri müşterek ilişkiler örgüsü içinde kendilerini mevcut iktidarları ve bunların kendilerini

soktukları öznellik biçimlerini yadsımalarına ve kendilerini yeni bir öznellik biçimi çerçevesinde kurmalarına imkan sağlamasıdır. Karşılıklı kurucu ilişkiler içinde bir toplumsal öz inşa etmeleri; bir yandan bu özün gerçekleşmesinin önündeki engelleri kaldırma mücadelesini diğer yandan kendi bilinçli üretimleri olan özün yeşertildiği ilişkileri kuran çift yönlü bir siyaset biçimi olmasıdır. Yabancılaşmanın aşılması işte bu noktada söz konusu olmaktadır. İdealist bir metafizik öze geri dönüşten ziyade çalışma boyunca ele aldığım minvalde bir potansiyele doğru atılan adımdır.

Yukarıda devrimin temel çelişkilerin içinden geçen, yeni bir dünyanın kuruluşunu temel çelişkilerin somut ve olası biçimlerinin ortadan kaldırılması ile birlikte gerçekleştiren bir hatta ilerlemesi gerektiğini savunmuştum. Burada söz konusu hattı temel çelişkilerin müşterek çözümü olarak adlandırabileceğimizi savunacağım. Yeni bir dünyaya giden yol olarak devrim, müşterek siyasetinin aynı anda taşıdığı hem yıkıcı hem de kurucu nitelikleri sayesinde temel çelişkilerin çözümünü mümkün kılar. Toplumsal hareket ve mücadeleler, kopuş an(lar)ı, yeni olanın inşası ve de bu aşamalar arasındaki gel-gitleri kapsayan devrim süreci; toplumsal iktidarlar kütlesinin ve sömürü mekanizmalarının müşterek biçimde ortadan kaldırılması ve eşzamanlı olarak özgür ve ortak bir dünyanın elbirliğiyle kurulması sürecidir. Burada anladığımız anlamıyla müşterek, mücadele içinde kendimizi yadsıdığımız ve bu süreçte karşılıklı olarak kendimizi gerçekleştirdiğimiz öznellik mantığını, bir tür özneler üstünlüğü içerir (Read, 2008). Bu anlamda yeni etik-politik bir yaşamın kurulma sürecine dair olarak tanımlanabilir. Belirli bir formu olmamakla birlikte temel toplumsal çelişkileri çözmeye ve de ortak ve özgür bir dünya inşa etmeye yönelik olarak özgürce kurulan tüm karşılıklı ilişkilerin bu niteliği taşıdığı söylenebilir. Söz konusu türden ilişkilerin kurulduğu toplumsal uzamlar olan müştereklerin yaygınlaşması, evrensel bir toplumsal hareket biçiminde örgütlenmesi yeni bir dünyanın kurulmasına giden yolu döşer. Bu yolun karakteri olan müşterek, basit bir katılım mantığının ötesini ifade eder. Müşterek ortaklığın ontolojisidir, belirli varlıkların – öznelerin önceden kuruldukları ve sonradan dahil oldukları bir toplamı değil, somut bireylerin iştirak etmeleri ile kurulan ve bu süreçte bu bireylerin kendilerini yadsıdıkları ve eşit ve karşılıklı ilişkiler içerisinde yeniden kendilerini gerçekleştirerek ürettikleri bir ilişkiler ağıdır. Söz konusu ağ sadece bireylerin dönüşümünü değil, bu bireyler arasındaki ilişkilerin konusunu oluşturan nesnelere niteliksel dönüşümünü de kapsar. Doğanın üretimindeki ve üretici güçlerin karakterindeki kopuşu yansıtır. Özgür bireylerin ortaya koydukları değerler çoğulluğunu oluşturur. Bunların hepsi birlikte düşünüldüğünde, bireylerin kurdukları karşılıklı ilişkiler aracılığıyla ortaya çıkan ve bu yüzden onların varlığından bağımsız olmayan; bir toplumsal özün inşası bireylerin de kendilerini kendileri aracılığıyla gerçekleştirebildikleri anlamını taşır. Bu açıdan bakıldığında yukarıda tanımlamış olduğumuz temel çelişkilerin, bu çelişkileri bertaraf eden tarihsel bir hat izlenerek aşılması anlamını taşır.

Müştereki bu süreci ortaya çıkaran ve ona devrimci niteliğini kazandıran şey olarak görüyorum. Bunun nedeni insanların müşterek ilişkiler kurarak mevcut iktidarları yıkma potansiyelini kazanabileceklerini düşünmemdir. İnsanların iradeleri, bilinçleri vb. kendilerine ait güçleri ortaya koyma biçimleri üzerine kurulan ve somut/nesnel sömürüyü açığa çıkaran, onları yabancılaştıran ilişkiler yani iktidarlar ancak müşterek ilişkilerin kurulması ile ortadan kaldırılabilir. Bunun nedeni müşterekin, ortak olanın hem tüm bireylerin kuruculuğunu hem de karşılıklı kurucu ilişkiler aracılığıyla kendi güç ve ihtiyaçlarını karşılamasına, kendisini gerçekleştirmesine olanak sağlayan doğasıdır. Bu yüzden müşterek doğası gereği politiktir. İktidar temelli siyasetin dönüşümünü insanların toplumsal doğasının onların özgür gelişiminin aracısı olmasına, birbirleri ve doğayla kurdukları zorunlu ilişkilerin onların dayanışmacı bir biçimde kendilerini tanımlama ve gerçekleştirmelerini beraberinde getirmesini ifade eder. Yabancılaşmayı yeniden üreten siyasete karşı devrimci siyaset tarzını ortaya koyar. Devrim ile müşterekler arasındaki bağı kuran da müştereklerin söz konusu politik niteliğidir. Müşterek ilişkilerin tam anlamıyla kurulabilmesi ve insani gelişimin aracısı işlevini gerçekleştirebilmesi için devrimi bir zorunluluktur. Zira içinde bulunduğumuz dünyanın egemenlerinin sahip oldukları zenginlik ve iktidardan kendiliğinden vazgeçmeleri beklenemez. Bununla birlikte devrimin gerçekleşmesi için bu dünyanın ezilenlerinin müşterekleri inşa etme yönündeki örgütlenme ve mücadeleleri bir önkoşuldur, çünkü müşterekler olmadan bu insanların sınıfsal, ekolojist ve cinsiyet eşitlikçi bir mücadele verecek örgütsel siyasal güç, üretici vizyon ve de bilinç geliştirmeleri de söz konusu olamaz. Dolayısıyla devrim ve müşterek zorunlu olarak el ele gitmesi gereken bir kopuş ve sürekliliği inşa etmenin koşullarını ifade ederler.